יד: היה קורא פרק שני ברכות

למה קדמה פרשת שמע לוהיה אם שמוע. וא"ת מיפוק ליה דקדמה בתורה וי"ל דהכי קאמר למה קדמה אף לפרשת ציצית דקדמה לכולן אלא ודאי אין אנו מושמין לזה שהיא קודמת בתורה משום דאמרינן אין מוקדם ומאוחר וא"כ היה לנו להקדים והיה שהיא מדברת בלשון רבים:

ויאמר אינה נוהגת אלא ביום.

מכאן משמע כר' שמעון דאמר בפ' התכלת (מנחות ד' מג.) דציצי' מ"ע שהזמן גרמא וכן איתא בקידושין (פ"ק ד' לג:) דקאמר ציצית מצות עשה שהזמן גרמא ואע"פ ש"כ למ"ד (מנחות מח.) ציצית חובת גברים היא ואפילו מובטחת בקופסא אפ"ה חייבת בציצית היכי משכחן שיהא הזמן גרמא. וי"ל דאם היה כשות המיוחד בלילה פטור והכי איתא בירושלמי דקידושין אמר להם ר"ש אי אתם מודים לי דציצית מ"ע שהזמן גרמא שהרי כשות בלילה פטור מן הציצית א"כ אילו טעמא דרבנן שאם היה מיוחד ליום ובלילה שייב בציצית: **ומנה תפילין ומצלי.** ומהתם משמע שמותר להניח תפילין בין גאולה לתפלה וכן בציצית מניח אדם טליתו בין גאולה לתפלה. וכן אמינו שרבי ינחק ברבי יהודה שלא אחר עליתו ושהה הצלית וכבר קרא ק"ש בברכותיה ומתעטף בטליתו ונמר שמונה עשרה והניח ראיה מהכא מהכהיא דרב. מ"מ יש למנוע בין תפילין לצלית דעיקר ק"ש ותפלה שייכי בתפילין כדאמר בסמוך כאילו מעיד עדות שקר בעצמו פירוש באדון שהוא שהוא קונה והיו לטוטפת ולאות על ידך ולין. ותפלה נמי כדאמרן [מ]קרי ק"ש ומתפלל זו היא מלכות שמים אבל ציצית שאינו אלא מוכח טלית שאם יש לו טלית חייב ואם אין לו פטור מציצית ויכול לקרות ק"ש בלא ציצית ודאי דהוי הפסקה. והרב רבי משה מקולי היה אומר דאפי' מכאן אין ראיה דאדי לאמיתר הניח תפילין בלא ברכה ולאחר י"ח ממשמש בהם ומברך עליהם ובהכי סגי שגם מותר להתעטף בטלית בעת שידיו מטונפות ואחר שיטול ידיו ימשמש בעליתו ומברך:

ומכל מצות האמורות בתורה.

וא"ת וכי ק"ש לא הוה בכלל מצות האמורות בתורה. וי"ל דאי לא תני בהדיא ק"ש הוה אמינא דדוקא הני דלית להו קביעות זמן אבל ק"ש דקביע להו זמן לא הואיל חכמן עובר קמ"ל: **עולה בלא מנחה.** ה"ה דאדי לאיתר בלא נסכים שהרי עולה נמי טעונה נסכים אלא לישנא דקרא נקט עולה ומנחה וגו' אמאן

ומכל מצות האמורות בתורה הגיע זמן ק"ש עולה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל הא גופא קשיא רישא אמר פטור וסיפא חייב הא לא קשיא [ד]סיפא בתרי ורישא בחד מ"מ קשיא לרב רב ברבי יהושע בן קרחה סבירא ליה דאמר עול מלכות שמים תחלה ואח"כ עול מצות אימר דאמר רבי יהושע בן קרחה להקדים קריאה לקריאה קריאה לעשיה מי שמעת ליה ותו מי סבר ליה ברבי יהושע בן קרחה והאמר [ה]רב חייא בר אשי זמנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ומקדים ומשי ידיה ומברך ומתני לן פרקין ומנח תפילין והדר קרי ק"ש וכ"ת בדלא מטא זמן ק"ש א"כ מאי אסהדתיה דרב חייא בר אשי לאפוקי ממ"ד למשנה אין צריך לברך קמ"ל דאף למשנה נמי צריך לברך מ"מ קשיא לרב שלוחא הוא דעוית: אמר עולא [ו]כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים: ואמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה

יפנה

[1] אלהים אמת חוזר ואומר אמת או אינו חוזר ואומר אמת א"ר אבהו א"ר יוחנן חוזר ואומר אמת רבה אמר [2]אינו חוזר ואומר אמת דהוא דנחית קמיה דרבה דאמר אמת אמת תרי זימני אמר רבה כל אמת אמת תפסיה להאי אמר רב יוסף כמה מעליא הא שמעתתא דכי אתא רב שמואל בר יהודה אמר אמרי במערבא ערבית דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם אמת אמר ליה אביי מאי מעליותא והא אמר רב כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר וכי תימא ואמרת אליהם לא הוי התחלה והאמר רב שמואל בר יצחק אמר רב דבר אל בני ישראל לא הוי התחלה ואמרת אליהם הוי התחלה אמר רב פפא קסברי במערבא ואמרת אליהם נמי לא הויא התחלה עד דאמר ועשו להם ציצית אמר אביי הלכך אנן אתחולי מתחלינן דקא מתחלי במערבא וכיון דאתחלינן מגמר נמי גמרינן דהא אמר רב כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר חייא בר רב אמר אמר אני ה' אלהיכם צריך לומר אמת לא אמר אני ה' אלהיכם אינו צ"ל אמת והא בעי לאדכורי יציאת מצרים דאמר הכי מודים אנחנו לך ה' אלהינו שהוצאתנו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים ועשית לנו נסים וגבורות על הים ושרנו לך: אמר ר' יהושע בן קרחה למה קדמה פרשת שמע וכו': תניא ר"ש בן יוחי אומר בדין הוא שיקדים שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וזה ללמד והיה אם שמוע לויאמר שזה [3]ללמוד וזה לעשות אטו שמע ללמוד אית ביה ללמד ולעשות לית ביה והא כתיב ושננתם וקשרתם וכתבתם ותו והיה אם שמוע ללמד הוא דאית ביה ולעשות לית ביה והא כתיב וקשרתם וכתבתם אלא הכי קאמר בדין הוא שתקדם שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וללמד ולעשות והיה אם שמוע לויאמר שזה יש בה ללמד ולעשות ויאמר אין בה אלא לעשות בלבד ותיפוק ליה מדרבי יהושע בן קרחה חדא ועוד קאמר חדא כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות ועוד משום דאית בה הני מילי אחרנייתא. רב [4]משי ידיה וקרא ק"ש ואנח תפילין [5] וצלי והיכי עביד הכי והתניא [6]החופר כור למת בקבר פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין

[7]וה' אלהים אמת חוזר ואומר אמת או אינו חוזר ואומר אמת א"ר אבהו א"ר יוחנן חוזר ואומר אמת רבה אמר [8]אינו חוזר ואומר אמת דהוא דנחית קמיה דרבה דאמר אמת אמת תרי זימני אמר רבה כל אמת אמת תפסיה להאי אמר רב יוסף כמה מעליא הא שמעתתא דכי אתא רב שמואל בר יהודה אמר אמרי במערבא ערבית דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם אמת אמר ליה אביי מאי מעליותא והא אמר רב כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר וכי תימא ואמרת אליהם לא הוי התחלה והאמר רב שמואל בר יצחק אמר רב דבר אל בני ישראל לא הוי התחלה ואמרת אליהם הוי התחלה אמר רב פפא קסברי במערבא ואמרת אליהם נמי לא הויא התחלה עד דאמר ועשו להם ציצית אמר אביי הלכך אנן אתחולי מתחלינן דקא מתחלי במערבא וכיון דאתחלינן מגמר נמי גמרינן דהא אמר רב כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר חייא בר רב אמר אמר אני ה' אלהיכם צריך לומר אמת לא אמר אני ה' אלהיכם אינו צ"ל אמת והא בעי לאדכורי יציאת מצרים דאמר הכי מודים אנחנו לך ה' אלהינו שהוצאתנו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים ועשית לנו נסים וגבורות על הים ושרנו לך: אמר ר' יהושע בן קרחה למה קדמה פרשת שמע וכו': תניא ר"ש בן יוחי אומר בדין הוא שיקדים שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וזה ללמד והיה אם שמוע לויאמר שזה [9]ללמוד וזה לעשות אטו שמע ללמוד אית ביה ללמד ולעשות לית ביה והא כתיב ושננתם וקשרתם וכתבתם ותו והיה אם שמוע ללמד הוא דאית ביה ולעשות לית ביה והא כתיב וקשרתם וכתבתם אלא הכי קאמר בדין הוא שתקדם שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וללמד ולעשות והיה אם שמוע לויאמר שזה יש בה ללמד ולעשות ויאמר אין בה אלא לעשות בלבד ותיפוק ליה מדרבי יהושע בן קרחה חדא ועוד קאמר חדא כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות ועוד משום דאית בה הני מילי אחרנייתא. רב [10]משי ידיה וקרא ק"ש ואנח תפילין [11] וצלי והיכי עביד הכי והתניא [12]החופר כור למת בקבר פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין

ומתפילין אותה ומפסיקים בה ומדלגים ואומרים אחי ה' אלהיכם אמת: **לא יפחיל.** אין צריך להתחיל ויאמר ערבית: **אפחולי מפחלינן.** דהא ממחלי במערבא: **אמר אני ה' אלהיכם.** דהיינו פרשת ציצית: **צריך לומר אמת.** דכתיב וה' אלהיכם אמת: **והא כתי לאדכורי יציאת מצרים.** דתנן (לעיל דף יב:) מזכירין יציאת מצרים בלילות ואי לא אמר אמת ואמונה ולא אמר פרשת ציצית היכי מדכר יציאת מצרים: **ושרנו לך.** מי כמכה באלים וגו' ומלכותך ראו בניך עד גאל ישראל והשכינו: **שזה ללמוד.** ודברת בם [13]: **וזה ללמד.** ולמדתם אותם את בניכם [14] ואם לא למד תחלה היאך ילמד את בניו: **וזה לעשות.** ויאמר אין בה אלא עשייה: **וקשרתם.** דתפילין: **וכתבתם.** דמזוזה עשייה היא: **רב משי ידי.** פעם אחת ראוהו שעשה כן: **והיכי עביד הכי.** שהקדים ק"ש לתפילין: **כוף.** קבר שחופרין בקירות מערה ארכו ד' [15] ורחבו ז' [16] טפחים [17]: **פטור מק"ש.** דהעוסק במצוה פטור מן המצוה כדאמרינן בפ"ק (ד' יח.) בשמתך בביתך פרט לעוסק במצוה: **וסיפא בחרבי.** והכי קאמר אם שנים הם מניח את חבירו חופר והוא עולה ומקיים מצות ק"ש ותפילין ותפלה ואחר למלאכה ואבירו יעלה ויניח תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל: **מ"מ.** תפילין קודמים לק"ש: **עול מצות.** דהנחת תפילין עול מצוה הוא: **קריאה לקריאה.** שמע שהוא קבלת מלכות שמים לויהיה אם שמוע שהוא קבלת עול מצות: **ומקדים.** משכים: **ומברך.** על התורה: **ומתני פרקין.** אלמא [18] מקדים הוא לעסוק בתורה דהיינו [א] עשייה דמצוה מקמי מלכות שמים: **שלוחא הוא דעוית.** השליח קלקל שאינו להניח לו תפילין מעיקרא [19]והגיע זמן ק"ש והחקק לקרות כדי שלא יעבור הזמן וכי מטי שלוחא דתפילין אגמיגהו: **כאילו מעיד עדות שקר בעצמו.** לישנא מעליא: **כאילו הקריב עולה בלא מנחה.** שהייבו הכתוב להקריב עמה שנא' (במדבר כח) ועשיתם האיפה וגו' אף הקורא ואינו מקיים אינו גומר את המצוה: **נסכים.** הוא היין המתנסך על גבי המזבח אחר העולה והזבח כדכתיב ונסכיהם מני היין וגו' (שם). וה"ה דאדי למימר כאילו הקריב עולה בלא מנחה ונסכים דהא עולה נמי טעונה נסכים אלא לישנא דקרא נקט עולה ומנחה זבח ונסכים:

יפנה

עין משפט נר מצוה

ב א טוש"ע א"ח סימן סו סעיף ו:
בא ב טוש"ע שם סעיף ח:
בב ג ד מיי' פ"ד מהל' ק"ש הלכה ג סמג עשין יח טור ושו"ע א"ח סימן עה סעיף ה ו ויי"ד סימן שפה סעיף ח:
בג ה מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה טו טוש"ע א"ח סימן כה סעיף ד [רב אלפס כאן וכהלכות תפילין דף טו. וש"ס הטפחא]:

תורה אור השלם

1. וְיָ אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם מִקַּצְפּוֹ תִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וְלֹא יְכֹלוּ גוֹיִם זַעְמוֹ:
ירמיהו י י

מוסף רש"י

כאילו מעיד עדות שקר בעצמו. כלומר נהקב"ה דנעלם כמי מעולם לא נזכר הקב"ה מצוה זו, ואלו דקאמר בעצמו לישנא מעליא הוא [ב"י הור בשם רש"י].

מסורת הש"ס

(א) [ל"ל לגמרי], ב) [ל"ל דף יח.], ג) [דברים ז], ד) [שם יח], ה) [מנחות], ו) כס"ה: ו', וכל"ל, ז) [כ"ל ק:], ח) פ"ה [ט"ס: וחשיב דלא מיל, ט) יש מפלין ויקרא ק"ש דאפלגי בל"ל.

הגהות הב"ח

(א) נמי אחת תפילין ומצלי והיכי: (ב) רש"י ד"ה ומתני פרקין אלמא. נ"ב תפרש הקוקיא אמת [אלמד] קודם ק"ש כי [אל זה שיר] אחר כך ליתר וכי מיתת בלא מני ומן ק"ש דאי [מהא דמנח תפילין והדר קרי מאי קאמר וכ"ת וכי הא דיון דלא מני ומן] ק"ש גם ומן תפילין [לא מנח לכן] פירש כ"י דקושיא הוא [מהא דעסק קודם בתורה. כיון קבר לתר [לא מקבר] דמנח מכח [מהא דמנח תפילין ולא] לעבדך ליתר וכ"ת אמאר לתרן [דכ"ק וכי מיתת בלא] מני ומן ק"ש והיה מתחיל בעשית מצוה דהיינו [לעולם ומין דהתחיל] לתעסק בעשית מצוה הניח תפילין שהוא ג"כ עשית מצוה קודם ק"ש זה אינו דא"כ מאי מקשה אחר כך אם כן [מאי לתרנהיה דלמתכ"ל דלמא אז תפסיל דהיכם דלא מני ומן קריאת שמע ומתחיל [בעשית מצוה] שהוא ליתר יניח תפילין כשיגיע [ומן קודם ק"ש] ול"ע [אם נפרש דלימוד לא מקרי] עשיה פי' כך [ותו מי סבר לה כר' יהושע כ"ק ותלמוד וכו' מלמא] דלא בקריאה לא סבר כר' יהושע כ"ק [מלמד קודם ק"ש יכלימוד] הוה קריאה דמצוה אבל לפי פירש"י [משמע דלימוד מיקרי] עשיה:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה ומתני פרקין כר' הניחו עשיה נמתק עשיה. וע"ב קריאה:

מוסף תוספות

א בתוס' רי"ש הוסיף, והא כל הטליתות יש לו להטיל ציצית וכו' ומה שייך זה לילה.

רב ניסים גאון

לאפוקי ממאן דאמר לתשנה אינו צריך לברך. בעל זו המימרא רב הונא ושיקרה בפרק ראשון (דף יא):

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com